

Előző lapszámunkban rövid aktuális ágazati híryanagyként számoltunk be a tavaly november végén, Bugacon rendezett erdész-jogász találkozóról, egy-egy bővített mondatban villantva fel csupán az előadók által elmondottakat. **Ugron Ákos Gábor** helyettes államtitkárral a decemberi lapszámunkban közöltünk interjút az erdőtörvény jogszabályalkotási folyamatáról, így az alább kezdődő kétrészes cikksorozatunkban a vélhetően szélesebb szakmai érdeklődésre is számot tartó további két témát – a Nemzeti Erdőstratégiát és a hazai EUTR rendszert mint új jogintézményt – járjuk körül részletesebben, az előadók és szerkesztett előadásai segítségével.

Nemzeti Erdőstratégia és EUTR Bugacon I.

Az Erdőstratégia koncepciója

Borcsa-Bodolayné Holl Katalin (Földművelésügyi Minisztérium, erdészeti referens)

2016. október 13-án kormányhatározat formájában jelent meg a 2016–2030 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Erdőstratégia. Ez a dokumentum hosszú távú koncepció, amelynek az a célja, hogy az erdővédelemmel és a fenntartható erdőgazdálkodással összefüggő főbb szakmai irányvonalakat és célkitűzéseket összegezze.

Előzményeként 2004. október 24-én jelent meg a Nemzeti Erdő Program, amely az erdővel kapcsolatos szakpolitikai elvárásokat foglalta össze 2006–2015 között.

A Nemzeti Erdő Program ciklusa 2015-ben lezárult. Az időszakot elemző beszámoló az eltelt 10 év tapasztalatait, eredményeit mutatta be, egyben előrevetítette az újabb stratégiai tervezés szükségességét.

Az Európai Uniónak saját erdőstratégiája van, de nem rendelkezik hatáskörrel arra vonatkozóan, hogy közös erdőgazdálkodási politikát dolgozzon ki. Emiatt az uniós erdőstratégia csupán keretszabályozásnak tekinthető.

Természetesen szerepelnek benne szakmai prioritások is. Elsőként a fenntartható erdőgazdálkodás, a szakmai tudásalap-bővítés. Mindemellett kiemeli az erdőhöz kapcsolódó értékkeresztést is, például a faipar, a rekreáció, a közjóléti szolgáltatások terén, és ezzel túlmutat magán az erdő fogalmán is.

Az uniós stratégia a globális felelősség elvét és gyakorlatát is megjeleníti. Határokon átnyúló hatásokat figyel a természetvédelmi irányelvek, az éghajlatváltozási koncepciók és az egyezmények tekintetében.

A Nemzeti Erdőstratégia a fentieknek megfelelően nem egy újabb erdőprogram, hanem kifejezetten olyan keretrendszer, amely ugyan átfogóbb tervezést tesz szükségessé, viszont lehetőséget biztosít a határterületi kapcsolódások fokozottabb figyelembevételére is.

Új prioritások is megnevezésre kerültek a NES-ben, és a tervezési időszak is hosszabb, hiszen az előző 10 évhez képest most már 15 évet ölel fel. Ennek következtében a program során bekövetkező változások is rugalmasabban kezelhetők. A beszámolókészítés nem évente történik, hanem ötévente, tehát gyakorlatilag három ciklusra bontható a stratégia teljes időszaka.

Ahhoz, hogy a nemzeti erdőstratégia megszülethessen, nagyon fontos volt figyelembe venni a felmerülő aktuális kérdéseket. A fenntartható erdőgazdálkodás minden esetben központi kérdéskör. De az erdőgazdálkodásban jelentkező aktuális kihívások sem kerülhetők meg, mint például a klímaváltozás, a fenntartható erdőhasználat, a megújuló nyersanyagok és az alapanyagok előállítás, az erdősítések és fásítások területének növelése.

Fontos figyelembe venni az össz társadalmi igényeket is. Az erdő szolgáltatásainak és védelmi funkcióinak bővítését, az immateriális javak értékesítését és az erdő haszonvételeinek minél magasabb fokú biztosítását.

Mindemellett a munkahelyteremtésnek és az erdőgazdálkodásnak a vidéki népességet megtartó képességét is a szakmai keretrendszer fókuszában kellett tartani. Szükséges a megfelelő hatósági adminisztrációs környezet kialakítása és megerősítése, a szürkegazdaság visszaszorítása, gyakorlatilag az illegális fakitermelés megszüntetése. Ezekben túlmenően fontos témakör a birtokpolitika kérdéseinek rendezése, illetve az innováció, a kutatás és a kommunikáció fejlesztése.

A hosszabb tervezési ciklus nagyobb lehetőséget biztosít a kapcsolódási területek integrálására. Melyek voltak a stratégiatervezéskor figyelembe vehető legfontosabb dokumentumok? A Nemzeti Vidékstratégia, a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, a Víz Stratégia, a Biológiai Sokféleség Megőrzésének Nemzeti Stratégiája, a Nemzeti Környezetvédelmi Program, a Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terv, illetve a turizmusfejlesztés koncepciója és a Nemzetközi

Közlekedési Stratégia. És nem lehetett kihagyni az EU Vidékfejlesztési Programját sem, amely szintén külön erdészeti fejezettel rendelkezik.

A Nemzeti Erdőstratégia fő irányvonalai – a fenntartható erdőgazdálkodás alapkonceptiója mellett – a biológiai sokféleség védelme, a klímaváltozás hatásainak csökkentése és a hatékony ágazati kommunikáció.

Mit értünk a fenntartható erdőgazdálkodás fogalmán a stratégia fő irányvonalaként? Nem csökkenhet az erdőterület, nem csökkenhet az erdőből nyerhető faanyag mennyisége, nem csökkenhet a vidék megtartó képessége. Emellett az állami, környezeti erdőtervezés színvonalát meg kell őrizni, vagy fejleszteni kell azt.

A biodiverzitás fenntartása esetén nem csökkenhet az erdő természetessége, ennek megfelelően az őshonos fajokból álló elegyes, vegyes korú és szerkezetű erdő kialakítása és fenntartása is koncepcionális cél.

Fontos, hogy a természetközeli erdőgazdálkodási módszerek alkalmazása minél inkább előtérbe kerüljön, ugyanígy a folyamatos erdőborítás módszereinek az alkalmazása is, az erdei ökoszisztéma-szolgáltatások védelme, vagy az inváziós fajok korai észlelését követően ezeknek a fajoknak a visszaszorítása. Szükséges a munkahelyteremtő lehetőségek minél nagyobb fokú kihasználása is.

A klímaváltozás hatásainak a csökkentése terén az erdő kétféle szempontból is számításba kell, hogy jöjjön. Az egyik szempont a szénmegkötő-képesség, amellyel késleltethető a klímaváltozás üteme, gyorsasága. Ezenkívül figyelembe kell venni az erdő adaptációs képességét is. A faállománnyal borított területeket, erdőtelepítéseket, fásításokat úgy kell kialakítani, hogy alkalmassak legyenek a klímaváltozás hatásainak mérséklésére. Fontos stratégiai cél a hatékony kommunikáció is.

A fenti irányelveket követve a hazai erdőstratégia tíz célterületet határoz meg. Az erdők szerepe a vidékfejlesztésben az első célterület, amelynek keretén belül az erdőgazdálkodással és az erdészeti szolgáltatásokkal foglalkozó vállalkozásokat erősíteni szükséges. A támogatásokat hatékonyabban kell felhasználni, hogy az erdőben dolgozó munkások létszámát és munkakörülményeiket, munkabiztonságukat fejleszteni lehessen. Fontos a vidéki foglalkoztatás stabilitásának biztosítása is.

A második célterület az állami erdőgazdálkodás fejlesztése. Az állami erdőkezelés célja a közérdek hatékony érvényesítése. Az erdővagyon tartamos kezelése és gyarapítása mellett a közjóléti berendezések, közjóléti létesítmények folyamatos fenntartása és üzemeltetése is hangsúlyos stratégiai célkitűzés. Érdemes még megemlíteni a feltáró hálózatok fejlesztését és a fafeldolgozó ipar támogatását is.

Amennyiben lehetséges, növekedjenek a gazdálkodási területek, és teremtsen meg a gazdálkodáshoz fűződő társadalmi érdekek és a tulajdonosi, illetve gazdálkodói érdekek közötti összhang.

A gazdálkodáshoz fűződő társadalmi érdekek közötti összhang megteremtése nemcsak az állami erdőgazdálkodás fejlesztésénél, hanem a magánerdőgazdálkodásnál is hangsúlyos stratégiai elem.

Emellett a magánerdő-gazdálkodásnál meg kell említeni működőképesség fejlesztését. Azokon a területeken, ahol elhanyagolt a gazdálkodás, a rendezetlen gazdálkodói területeket ismét gaz-

dálkodásba kell vonni. Erre ösztönözni kell mind a tulajdonosokat, mind az erdőgazdálkodókat.

Fontos, hogy erőteljesen kell érvényesíteni a magánerdők vidékfejlesztésben betöltött szerepét. A birtokszervezeteket javítani kell. Erősíteni kell az erdészeti szakirányítói rendszert, javítani kell a jövedelmezőség helyzetét többek között a korlátozások ellentételezésével vagy a támogatások jobb kihasználásával, például az eszköz- és gépparkfejlesztésekkel. Nagyon fontos a tudásbázis megteremtése, fejlesztése és a szakember-ellátottság javítása.

A következő célterület a természetvédelem az erdőkben. A természetvédelmi szempontok elsősorban a környezeti erdőtervezés során érvényesülnek, amikor az érdekelt felek a hatályos jogszabályokat követve, együttesen, szoros hatósági ellenőrzés mellett integrálják a gazdálkodásba a természetvédelmi szakmai előírásokat, célokat és kritériumokat.

Miért szükséges ez? Fontos az értékes és ritka erdei ökoszisztémák fennmaradását segítő erdőgazdálkodási módszerek kidolgozása és alkalmazása. A természetességi állapot lehetőség szerinti emelése, kiemelten a természet-szerű erdőállományoknál. Fontos az inváziós fajok monitoringozása és – amennyiben szükséges – visszaszorítása. A természetvédelmi szempontból meghozott intézkedések elfogadottságát segítő kommunikáció is jelentős szereppel bír. Ez nemcsak a szélesebb társadalmi környezettel, hanem közvetlenül az érintett gazdálkodókkal történő kommunikációt is jelenti.

Ahhoz, hogy a természetvédelmi intézkedések, egyes korlátozások végrehajthatóak legyenek, fontos, hogy megfelelő támogatási programokat lehessen bevezetni. Ilyen támogatási program például NATURA 2000 korlátozások

esetén az EMVA NATURA 2000 erdőkompenzációs támogatás.

A korszerű erdővédelem szintén kiemelten lényeges stratégiai cél. Az erdővédelmi mérő- és megfigyelőrendszer fenntartását és fejlesztését hangsúlyosan kell kezelni, hiszen az erdővédelem egyik kiemelt alapja a folyamatos monitoring, amivel mélységében ismerjük meg az erdő tulajdonságait és az aktuálisan zajló változásokat. Így lehet felkészülni a klímaváltozással kapcsolatos kockázatok felmérésére és elemzésére.

Nagyon lényeges az erdők ellenálló-képességét javító erdőgazdálkodási módszerek elterjesztése és folyamatos fejlesztése. Az erdők egészségi állapotának a megőrzéséhez a kutatások és a kármegelőzések pénzügyi támogatását biztosítani szükséges. Az erdőtüzekből eredő károk csökkentéséhez szintén meg kell találni a pénzügyi forrásokat, és amennyiben szükséges, a szabályozási hátteret is ki kell dolgozni.

A vadgazdálkodás terén a vadállomány által okozott erdei vadkár mindig komoly problémaként jelentkezik. Ebből a szempontból fontos lenne a hazai nagyvadállomány hasznosításának további fokozása, vagyis a nagyvadállomány létszámának csökkentése. Ez rövid távon növelheti a vadgazdálkodás bevételét, míg hosszú távon az erdőgazdálkodás hozzáadott értékét. A vadállomány erdőre és más természeti területekre gyakorolt hatását szakmai kritériumok alapján megszabott keretek között kell tartani, így a vadkár elleni védekezésre fordított költségek csökkentése is elérhető cél lehet.

A Nemzeti Erdőstratégia hetedik célterülete a racionális erdőhasználat. A faalapanyag-ellátás biztonságát fokozni kell, ezzel csökkenthető az importfüggőség. Növelhető az energia-takarékosság, és növelhető a megújuló energia-hordozók felhasználása is.

Fontos a faalapanyagok és fatermek versenyképességének növelése, amennyiben lehetséges, úgy például más jellegű építőanyagok helyettesítése fával. Ki kell építeni a decentralizációt, vagyis a faanyag feldolgozása minél több földrajzi helyen történjen.

A nyolcadik célterület az erdészeti szakigazgatás, amelynek célja a fenntartható erdőgazdálkodás és az ország hosszú távú faanyag-ellátottságának biztosítása. Jelenleg kiemelt fontossággal bír az illegális fakitermelés és fakezkelemel visszazordítása is.

Meg kell teremteni az erdőállományok elemző modellezésen alapuló erdőgazdálkodási lehetőségének minél

színvonalasabb feltárását, amihez korszerű és hatékony erdészeti szakigazgatás működtetése. Az erdészeti igazgatásnak az erdőkkel és az erdőgazdálkodással kapcsolatos ismeretterjesztés és kommunikáció előmozdítása is a feladata.

A kilencedik célterület az oktatás és a kutatás. Ezek a stratégiai pontok tulajdonképpen az oktatással és kutatással foglalkozó szakmai szervezetek és intézmények megerősítését teszik szükségesé. Akkor tudjuk például a klímaváltozás folyamatait megérteni és az optimális megoldási lehetőségeket, válaszokat megtalálni, ha megalapozott kutatásaink vannak erre vonatkozóan. A klímaváltozás erdőkre gyakorolt hatását értékelnünk kell. Ennek megfelelően a természetes folyamatokra alapozó erdőművelési módszereket kell előtérbe helyezni.

A jövőbeli erdőtelepítések szakmai megalapozottsága szintén jelentős stratégiai cél. A faanyag iránti igény várha-

tó növekedését kielégíteni csak úgy lehetséges, hogy ha az ültetvények létesítését célként tűzzük ki.

A tizedik célterület a hatékony ágazati kommunikáció, amely talán napjainkban az egyik legfontosabb stratégiai célterület. E téren kiemelten lényeges hangsúlyoznunk az erdő és a fenntartható gazdálkodás fontosságát. A természetvédelmi érdekből hozott korlátozások miertjét segíteni kell megérteni és elfogadtatni. Fel kell hívni mindenki figyelmét a magyar erdőkkel kapcsolatos pozitív üzenetekre és természetesen a fennálló és jövőben várható kihívásokra is. Az erdőknek a klímaváltozás kezelésében betöltött szerepét is hangsúlyozni kell.

Szélesíteni kell az érdeklődést a faanyag mint fenntartható módon termelt nyersanyag iránt. Egyben egyéb erdei termékek használatát is ösztönözni kell. Ezenkívül kiemelten fontos bemutatni az erdészek értékteremtő munkáját is.

A Nemzeti Erdőstratégia a fent részletezett célterületek stratégiai részterületei, rész céljai mentén konkrét szakmai ajánlásokat is nyújt, amelyek alapján a stratégiai pontokat végre lehet hajtani.

Forrás és képek: *Hazai Erdész*

Átírat: **Túri János**

Szerkesztette: **Nagy László**

FELHÍVÁS

Élő erdő konferencia

Erdőgazdálkodásról és erdőkezelésről
Natura 2000 területeken

IDŐPONT ÉS HELYSZÍN:

2017. március 21-22.

SOPRON / Soproni Egyetem

(volt Nyugat-Magyarországi Egyetem)

A WWF Magyarország és partnerei a LIFEinFORESTS című LIFE projekt keretében szakmai konferenciát rendeznek, melynek célja, hogy fórumot biztosítson a Natura 2000 területeken folyó erdőgazdálkodással és erdőkezeléssel kapcsolatos szakmai tapasztalatok megismerésének és megosztásának. A terepi programokkal és poszter pályázattal is kiegészülő konferencián a magyar előadók mellett neves külföldi szakemberek is felszólalnak.

A részletes szakmai programot, a meghívott előadók listáját, a szekció-előadónak való jelentkezés módját, illetve minden egyéb információt keresse a projekt honlapján, a nemzetközi konferencia menüpontban.

www.lifeinfoforests.eu